

preplitve rodne zemlje. Listje tako bolnega drevesa je slabotno ter rumeno ali vsaj rumenkasto. Ako je bledica nasledek slabe zemlje, pomaga se drevesu z gnojem. Če je pa drevo bolno zaradi preplitve zgorjenosti t. j. rodovitne zemlje, in ker je spodnja plast nerodovitna, potem je pa tako drevo le ozdraviti, če se mu zemlja premenja. Tako zdravljenje je zelo drago, zato naj se zvrši le tedaj, ako je drevo posebne vrednosti. Francoski vrtnar Gressent to zdravljenje tako-le opisuje: Dokler še drevo ni ozelenelo odkrijejo naj se ob oblačnem pa ne mrzlem vremenu korenine drevesu tako daleč, kakor kaže črta *a*) na počobi 27. Odkopana zemlja naj se odstrani ter z drugo, prav rodovitno nadomesti. Nato naj se okrog drevesa izkoplje meter širok ter najmanj meter globok jarek *b*). Ko je jarek dokončan, stoji drevo s svojimi koreninami samo zase. Sedaj odkoplje se še spodaj koreninam zemlja *c*) ter nadomesti z novo, gnojno zemljo, s katero se tudi jarek napolni. To zadnje delo zvrševati je polagoma, drugače drevo pade. Iz vsega je razvidno, da je delo zamudno in drago, torej, kakor smo gori omenili, le tedaj zvršiti, če je drevo posebne vrednosti.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dné 3. aprila 1887.

Posvetovanje vodil je društveni predsednik gosp. Gustav grof Thurn, navzoči so pa bili odborniki gg. Detelja, Lenarčič, Murnik, baron Lazarini, Povše, Robič, dr. pl. Wurzbach in tajnik Gustav Pirc.

Tajnikovo poročilo, da za naprej spadajo zadeve o šolskih vrtih in o nadaljevalnem kmetijskem pouku v področje ministerstva za uk in bogočastje, odbor na znanje vzame.

Prošnja krajnega šolskega sveta v Moravčah za brezplačno podelitev divjakov se odbije.

Volitev zastopnikov v kranjsko skupino pri graški vzajemni zavarovalnici proti ognju prepusti se predsedništvu.

Na prošnjo mlekarske zadruge „Nemški rovt“ za podporo zidanju družbene sirarnice bode se ob razdelitvi državnih podpor oziralo.

Gledé na poziv kmetijske družbe v Levovu, naj bi tudi kranjska družba delala proti nameravanemu obdačenju žganja, glavni odbor ukrene v tem zmislu ničesar ne storiti.

Darilo kranjske hranilnice v podporo revnih učencev podkavske šole glavni odbor na znanje vzame.

Na novo se v družbo sprejmejo sledeči gg.:
Golmajer Fran, nadučitelj in posestnik v Moravčah.
Podboj Andrej, posestnik in gostilničar v Ribnici.
Kambič Jakob, posestnik v Cerovcu pri Semiču.
Knific Šimen, posestnik v Dragočah pri Smledniku.
Urbančič Ivan, posestnik in trgovec v Trnovem.
Baron Friderik Rechbach, grajščak na Krumberku.
Kosec Jernej, župnik v Škocijanu pri Turjaku.

Boncelj Fran, župniški upravitelj v Dražgošah.

Povše Fran, župnik na Ježici.

Bohinc Fran, župnik v Križeh pri Trziču.

Tavčar Ivan, župnik v Lešah.

Lavrič Terezija, c. k. poštarica v Novi vasi pri Rakeku.

Kraševac Franc, posestnik v Novi vasi pri Rakeku.

Vesel Fran, posestnik v Nemški vasi.

Turk Anton, posestnik v Volčjem.

Kraševac Karol, posestnik v Strmici.

Ševar Ludvik, trgovec v Novi vasi pri Rakeku in

Oberstar Josip, posestnik v Jurjevici pri Ribnici.

Vprašanja in odgovori.

Odgovor na vprašanje 27. Gospod prof. Jos. Kristan iz Kopra nam poroča, da izdeluje strešno lepnicu tvrdka „Paul Hiller & Comp. in Wien, IV, Favoritenstrasse Nr. 20“. Tvrdka dáje tudi navod kako pri delu postopati. Sicer nam je pa č. gosp. sotrudnik Jos. Lenarčič obljubil, o strešni lepnici poseben članek s podobami spisati, kojega v kratkem priobčimo.

Vprašanje 29. Na kateri način se da cestno blato najbolje porabiti? (K. S. v D.)

Odgovor: Cestno blato ima v sebi raznih tvarin, med temi tudi več ali manje živalskih odpadkov, Vrednost je različna. Če se je navažalo apnenega proda, in je cesta jako zvožena in imajo cestni jarki mnogo dobre naplavljenih prsti, ki se večkrat iztrebi in s cestnim blatom pomeša, potem je to velike gnojilne vrednosti, zlasti za travnike. Svetovati pa je vsakako blato na kupe zvoziti za kompost, ki se naj večkrat prekoplje in z gnojnico polije. Takšen kompost, po travniku razgrnen, dela prava čuda!

Vprašanje 30. Na travniku imam strašno veliko krtin, zlasti uže več let starih, s travo prerastenih. Grčasti travnik dela pri košenju veliko sitnosti, svetujte mi torej, ali naj ga poravnam in kako? (P. S. v Ž. pri K.)

Odgovor: Seveda, le poravnajte ga! Če je pa travnik le količkaj velik, ne bode se izplačalo ga z ročnim orodjem poravnati. V to svrhu služi izvrstno travniški oblič t. j. vprežno orodje, ki stane preko 50 goldinarjev. Travniški oblič morete potem rabiti vsako leto namestu travniške brane. Travniški oblič dobite pri Hofherr & Srantz na Dunaji, morete si ga pa tudi dati doma narediti. Kmalu hočemo to orodje v „Novicah“ popisati ter v razjasnjenje njegovo podobo pridejati.

Vprašanje 31. Namenjen sem zdelovati fino namizno, surovo maslo; katero pinjo mi svetujete? (J. K. na K. V.)

Odgovor: Pred vsem Vam svetujemo kupiti leseno pinjo. Kovinske pinje so slabe, maslo dobiva od njih napačen okus in slabo barvo. Naše mnenje je: Ako imate malo smetane za pinjenje, kupite si Lefeldtovo ali pa navadno švicarsko pinjo, ako imate pa toliko smetane, da se izplača maslo delati, s konjsko silo,

potem Vam bode pa dobro služila vertikalna holstajnska pinja. Zadnje vrste pinje, ki jih je na roko goniti, niso rabne.

Vprašanje 32. Kedaj bode kmetijska družba zopet prodajala bike pincgavskega plemena? (P. Z. v A.)

Odgovor: Pincgavske bike prodajala bode kmetijska družba prihodnjo jesen v Kranji.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

55.

Glinja.

Okostnica naše zemlje je s trdega in čvrstega kamena, in da ni na zemlji vode in zraka, ostal bi ta trdi oklep za vse čase nespremenjen. Zemljo bi objemalo golo in pusto kamenje nekako tako, kakor je to na mesecu. Toda voda in zrak ste dve sili, kateri zjedate najčvrstše kamenje. Zato se površje naše zemlje vedno menja. Kamenje se drobi in krši, in vplivom vode in zraka se tudi spreminja, tako da iz njega postajajo povsem nove stvari. Voda in zrak izvajata tedaj v kamenju dvojo spremembo. Ena sprememba pokazuje se v tem, da se kamenje drobi, pri čemur se je ono samo v večje ali manje kosce razdrobilo, ali tvarno se ni prav nič spremenilo. Druga vrsta spremembe postaja tako, da se vplivom vode in zraka poedine sestavine v kamenju tvarno po vsem spremené, in da iz tega postanejo nova telesa. Tako postaja v kamenju vplivom vode in zraka naša glinja in porcelanika.

Glinja in porcelanka ste si po naravi svoji po vsem slični. Kedar je glina vsa čista, tedaj jo nazivamo porcelanka. Navadno glinjo vsak dobro pozna. Glinja ta je postala po gorah v kamenju, kjer jo je voda pobrala in potem popustila po dolovih. Tudi ona ni drugo nego porcelanka, samo da jo je voda pomešala s peskom, apnom in drugimi primesinami. In od teh primesin ima glinja različno bojo, ter je vsled tega ali belkasta, sivkasta, rumenkasta ali rudečkasta. Če je glinja popolnoma onečiščena, tedaj jo nazivamo ilovica.

Najčistejša glinja ali porcelanka sestoji po kemijski svoji naravi iz kremene kisline, aluminija in vode. Kremeno kislino poznamo. Beli kremen, ki ga v steklarstvu upotrebljujejo, to je čista kremena kislina. Aluminij je bela srebrnasta kovina, iz nje izdelujejo naša peresa. V novejšem času začeli so aluminij na debelo dobivati iz neke glinjene rude, in iz njega izdelujejo razne uresnine, tudi so začeli topove delati iz njega, ki so mnogo laglji in čvrstejši od ostalih topov. Aluminij ima v obrtnosti še gotovo lepo prihodnost, ker je ob enem lahek, trden, in se sveti kakor srebro. Dá se z drugimi kovinami mešati, z bakrom dela sosebnó lepo, zlatu podobno zmes.

Kakor je glinja med mineralnimi proizvodi naše zemlje neugledna, vendar je ona za obstanek živih stvari

in za kulturni razvoj človeštva neizmerne vrednosti. Glinja dela po obronkih gora in po dolovih mehko zemljo, v kateri rastline razprostirajo korenine in srkajo hrano. Sama glinja, v katerih ni drugih primesin, vpija mnogo vode, pa je skozi sebe dalje ne pušča. Kjer vidimo, da na površju zemlje luže stojé, moremo za gotovo trditi, da ondi ležé plasti glinje, katere vode ne puščajo skozi. Vlažna glinjena tla nazivajo se v gospodarstvu hladna zemlja. Kedar se glinjena zemlja prehudo posuší, tedaj se zelo razpoka. Eno in drugo svojstvo glinje ni priljubljeno v gospodarstvu. Pravo vrednost dobiva glinja za gospodarstvo še le ondaj, kedar je v njej drugih primesin. Tako na primer primesani pesek zrahljuje glinjo in dopušča, da voda skozi zemljo laglje prehaja in apno v glini greje zemljo.

V kulturi človeški zadobila je glina osobito važnost. Človek je s početka umišljal si za vsakdanjo uporabo posode iz raznih snovi. Jemal je v ta namen kože, les trde lupine raznih sadežev, školjke, delal je posode iz kovine, izumil je steklo, ali vse to ni moglo dokopati se do one važnosti za kulturni razvoj ljudski, do katere se je dokopalo izdelovanje glinje. Od najstarejših časov pa do danes baval se je človek po vsi zemlji z izdelovanjem glinje, in v tem izdelovanju se povsodi zrcali sam napredek človeški.

Človek je izdeloval glinjene posode uže v najstarejših časih. V predzgodovinski dobi, v katero so nas napotila še le novejša geologiška raziskovanja, nahajamo uže stare ostanke človeškega dela in prve glinjene posode. Okolo prastarih stavb na kolih, katere si je človek postavljaj po jezerih, nahajamo jako mnogo zdrobljene glinjene posode. Sem in tje je tega drobiža toliko, da moramo po njem sklepati uže na pravo trženje z glinjeno posodo. V Egiptu globoko v naplavini, ki jo leto na leto nareja Nil, dobivajo prav pogosto črepinje pološčenega posodja. Ako bi računali po legah te naplavine, našli bi, da je to posodje več tisoč let staro, in vendar je lepo izdelano.

Kako so starodavni narodi svoje posodje izdelovali, tega dan danes kaj pak ne vemo, nego samo ugibamo. Ni dvomiti, da so oni ta posel enostavno opravljali, kakor to delajo še dan danes najnižje stoječi narodi. Prve očitnejše sledove ob izdelovanju glinjenega posodja nahajamo v prastarih spomenikih egipetskih, na katerih je človeška roka v slikah izrezala delavce pri delu, kako posodo izdelujejo. Vidimo tu, kako ljudje z nogami tlačijo ilovico, potem, kako ti posodo uoblikujejo sedaj z golo roko, sedaj na lončarskem kolesu. In razno orodje, ki se poleg vsega tega vidi, samo nam kaže, da je izurjenost človeška uže ondaj poznala ista pomagala, katera človek tudi dan danes upotrebljuje. Druge slike nam zopet pokazujejo, kako se je posodje žgalo, kakošne so bile peči, kako se je posodje v peč pokladalo in ven jemalo. Staro egipetsko posodje, a vžlasti ono v kraljevih grobnicah, pokazuje še rudečo bojo, s kakoršno so posodo opisovali.